

4. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 896 с.
5. Стеценко Б. Посткризовий фінансовий ринок: нова ідеологія державної політики / Б. Стеценко // Цінні папери України. – 2008. – № 43. – С. 22 – 23.
6. Chinn M.D. Ito H. Capital Account Liberalization, Institutions, and Financial Development: Gross Country Evidence, May 2002 – P.17.
7. Inderst G. Pension Fund Investment in Infrastructure.// OECD Working Papers on Insurance and Private Pensions, No. 32, 2009.

Надійшла 10.10.2010

УДК 334.738

М. Д. МУЖИЛІВСЬКИЙ

Львівський державний інститут новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ З МЕТОЮ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Автор висвітлює особливості діяльності небанківських фінансових установ, визначає причини відставання небанківських фінансових посередників в Україні та пропонує удосконалену структуру фінансово-кредитної системи, яка б дозволила створити та забезпечити належними умовами регіональні інформаційно-консультаційні центри підтримки функціонування небанківських фінансових установ в Україні.

The author examines the characteristics of non-bank financial institutions, intermediaries in Ukraine and offers an improved structure of the financial and credit system that would allow to create conditions and ensure proper functioning of Ukrainian non-bank financial institutions, determine the reasons behind non-financial information and consulting regional support centers

Ключові слова: фінансово-кредитна система, кредитні спілки, парабанківська система, інформаційно-консультаційні центри.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Фінансова система виступає однією з основних складових економічного і соціального розвитку економіки країни. Вона виконує функцію перерозподілу вільних фінансових ресурсів від фізичних та юридичних осіб, котрі їх нагромаджують до осіб, яким ці ресурси потрібні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато сучасних вчених-економістів займаються вивченням питань пов'язаних з функціонування та розвитком небанківського фінансового сектору економіки. Серед них: А. Оленчик, П. Козинець, В. Гончаренко, О. Фарат та інші.

Цілі статті. Основними цілями статті є: висвітлення особливостей діяльності кредитних спілок як складових фінансово-кредитної системи, визначення причин відставання небанківських фінансових посередників в Україні та розробка удосконаленої структури фінансово-кредитної системи, яка б дозволила створити та забезпечити належними умови регіональні інформаційно-консультаційні центри підтримки функціонування небанківських фінансових установ.

Виклад основного матеріалу. У складі фінансово-кредитної системи виокремлюють дві підсистеми: банківську, тобто сукупність різних банків та інших кредитних установ, котрі функціонують у межах єдиного фінансового механізму, та парабанківську – сукупність небанківських фінансово-кредитних установ (парабанків), яка охоплює спеціалізовані кредитно-фінансові інститути й поштово-ощадні установи (рис. 1) [5, с. 46].

Нині в Україні банківська система значно випереджає небанківські фінансові установи за обсягом активів, сумою залучених ресурсів, а отже, постає питання витіснення банками небанківських фінансових установ із ринку фінансових послуг. Однак, на нашу думку, небанківські фінансові установи можуть зайняти свою певну нішу, надавати послуги, не характерні для сьогоденних українських банків [7, с. 145].

Прикладами ефективнішої порівняно з банками роботи ломбардів або кредитних спілок є мікрокредитування фізичних осіб та підприємців, оскільки вищезазвані установи можуть надавати кредити оперативніше, зі спрощенням процедур і за нижчими ставками [7, с. 145].

Небанківські фінансові установи поділяються на дві групи. Першу складають фінансові інституції банківського профіля з обмеженим колом банківських операцій (лізингові й факторингові компанії, кредитні спілки і товариства, ломбарди, товариства взаємного кредитування, розрахункові (клірингові) центри). До другої групи належать фінансові інституції небанківського спрямування, які, маючи певні фінансові ресурси, здійснюють кредитні операції (страхові компанії, інвестиційні компанії і фонди, пенсійні фонди, фінансові компанії) [4].

У сучасній високорозвиненій ринковій економіці частина доходів, які отримує населення, набуває характеру потенційного інвестиційного ресурсу, а з боку суб'єкта господарювання постійно зростає потреба в такому ресурсі. У той же час готовність населення здати свої заощадження в тимчасове користування

визначається індивідуальною мотивацією особи, що передбачає наявність різноманітних форм залучення цих заощаджень. Це різноманіття не може бути забезпечено тільки банківською системою й тому в сучасних умовах набуває стрімкого поширення система небанківських фінансово-кредитних установ [2].

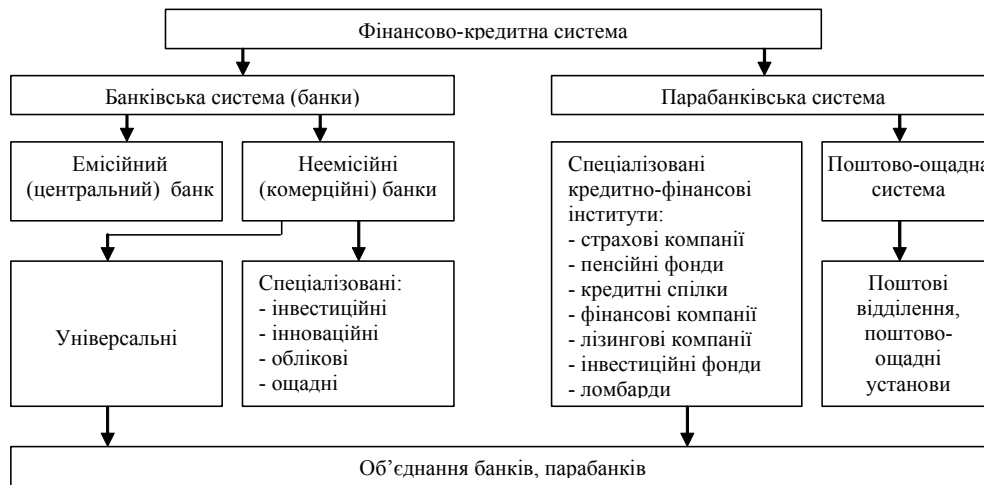

Рис. 1. Структура фінансово-кредитної системи

Поява цих інститутів обумовлена низкою причин, серед яких можна назвати і деякі загальні, котрі визначили розвиток усієї системи небанківських кредитних установ:

- по-перше, на початку 20 ст. виникла як явище і постійно посилюється інвестиційна активність населення, що, у свою чергу, обумовлено зростанням його доходів і постійним перетворенням частини цих доходів на заощадження;
- по-друге, з боку суб'єктів господарювання помітно зростає потреба в інвестиціях, що викликано високим динамізмом сучасного суспільного виробництва;
- по-третє, залучення заощаджень населення характеризується дорожнечою, і водночас зростає складність організації ефективного управління ними [8].

Основні напрями діяльності небанківських фінансових установ – це залучення коштів населення та установ, випуск власних акцій, облігацій, сертифікатів тощо, продаж страхових полісів, кредитування, лізингові та факторингові операції [7, с. 145-146].

Але діяльність цих установ, з одного боку, має особливості, які відрізняють їх від банківських установ, а з іншого – кожен фінансовий посередник має особливості його конкретного виду діяльності [1, с. 77].

З кожним роком роль небанківських фінансових установ стає більш вагомою. Підставою для цього є економічні й організаційні передумови та створення в державі законодавчої і нормативної бази їхньої діяльності. Базуючись на досвіді фінансового менеджменту, накопиченому у банківській системі, небанківський сектор фінансового ринку має всі підстави пройти шлях становлення за менш тривалий термін і з меншими ризиками [1, с. 77].

Проте довіра населення до парабанківської системи була втрачена у зв'язку із діяльністю довірчих товариств, пенсійних фондів у 1993-1996 рр. Ці установи, залучаючи вклади населення, працювали за принципом фінансової піраміди, що, врешті-решт, призвело до краху їх діяльності, а домашні господарства знову втратили значні кошти [3, с. 155].

У нашій державі така ланка кредитної системи розвинена ще досить слабо. Це підтверджується фактом дуже незначної величини їх активів у сукупному ВВП. Так, за даними звіту, зробленого Світовим банком на 2008р., активи позабанківських кредитних установ в Україні склали тільки 1,5% від ВВП, а в 2009р. – 1,8%.

Загальні показники діяльності небанківських фінансових установ України наведено в табл. 1 [6].

Протягом 2009 року до Держфінпослуг надійшло 2705 звернень громадян, що майже удвічі перевищує показник 2008 року і свідчить, з одного боку, про посилення тенденції до зростання кількості випадків порушення прав споживачів, та, з іншого – про недостатній рівень поінформованості та знань споживачів фінансових послуг про власні права та правове поле діяльності фінансових установ. Заходи, що наразі здійснюються державою для захисту прав та інформування споживачів фінансових послуг, залишаються обмеженими та фрагментарними. Отже, з'явилася нагальна потреба у вдосконаленні системи інформування населення, та у розробленні механізмів, які б забезпечували високий рівень поінформованості споживачів про особливості діяльності небанківських фінансових посередників.

У зв'язку з цим, ми пропонуємо удосконалити структуру фінансово-кредитної системи, а саме парабанківської підсистеми, створивши і забезпечивши належними умовами регіональні інформаційно-

консультаційні центри підтримки функціонування небанківських фінансових установ (рис. 2).

Таблиця 1

Загальні показники діяльності небанківських фінансових установ

	31.12.2007	31.12.2008	30.06.2009	30.09.2009
Страхові компанії				
Загальні активи (млн грн)	23 995	32 213	35 561,7	37 306,80
Страхові резерви (млн грн)	6 014	8423,3	9 127,2	9 899,20
Валові страхові премії (млн грн)	13 830	18008,2	11 279,5	17 379,30
Валові страхові виплати (млн грн)	2 599	4213	3 375,7	5 080,90
Недержавні пенсійні фонди				
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	193	279	428	456,9
Загальні активи НПФ (млн грн)	137	281	480,8	552,1
Пенсійні внески (млн грн), у т.ч.	119,7	234,4	439,6	521
- від фізичних осіб	5,3	14,0	20,0	23,4
- від юридичних осіб	109,1	220,4	419,3	497,5
- від фізичних осіб-підприємців	0,02	0,04	0,07	0,08
Пенсійні виплати (млн грн)	4,0	9,1	15,4	19,6
Кредитні спілки				
Кількість членів КС (тис. осіб)	1791	2 392	2 527	2 649,3
Загальні активи (млн грн)	3 241	5 261	6 073	6 278,6
Обсяг виданих кредитів членам КС на звітну дату (млн грн)	2 597	4 512,3	5 376	5 615,7
Обсяг залучених депозитів членів КС на звітну дату (млн грн)	1 927	3 451,2	4011,0	4 142,4
Фінансові компанії				
Загальні активи (млн грн)	4 825	3274,6	3 778,9	3 712,1
Обсяг наданих послуг (вартість фінансового активу, що є предметом договорів, млн грн)	12 225,0	17 972,3	9 004,2	14 406,9
Ломбарди				
Загальні активи (млн грн)	465	367,7	475,3	476,0
Обсяг виданих під заставу майна кредитів, наданих протягом звітного періоду (млн грн)	1315	1404	1 107,7	1 643,6

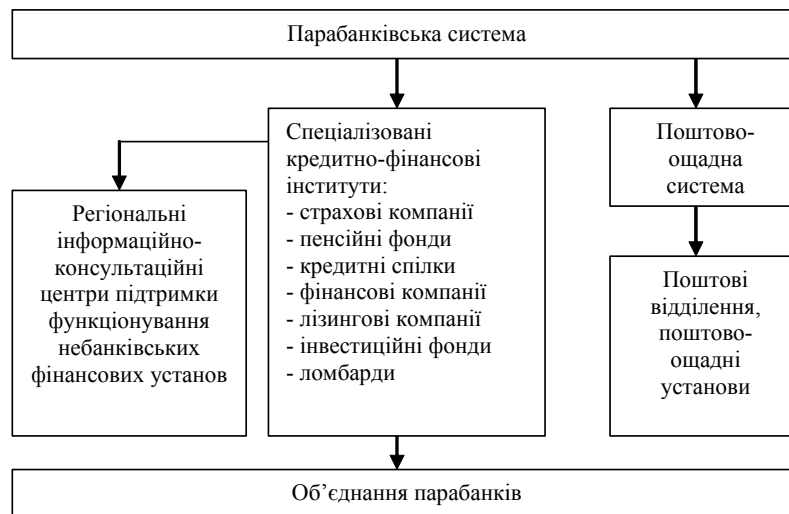

Рис. 2. Удосконалена структура парабанківської підсистеми фінансово-кредитної системи

У новостворених регіональних центрах будуть працювати фахові експерти, які надаватимуть юридичні, інформаційні, консультаційні та навчальні послуги.

Суттєвою особливістю такого центру буде максимальна його наближеність до потенційних споживачів фінансових послуг, передусім у сільській місцевості, зокрема суб'єктів малого підприємництва та фермерських господарств.

До основних завдань таких центрів будуть входити:

- надання інформаційно-аналітичних, методичних та консультаційних послуг;
- формування та впровадження програм інформування для споживачів фінансових послуг;
- запровадження навчально-роз'яснювальної роботи для споживачів щодо особливостей діяльності фінансових установ у вигляді семінарів, лекцій;
- забезпечення інформування населення через засоби масової інформації про діяльність ринків фінансових послуг, про можливі умови та ризики споживачів;
- активізація діяльності територіальних громад;
- проведення конференцій, форумів, виставок та ярмарків за участю представників небанківських фінансових установ.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створення регіональних інформаційно-консультаційних центрів підтримки функціонування небанківських фінансових установ дозволить сформулювати їх оптимальну структуру функціонування та покращити механізми співпраці небанківських установ з органами законодавчої та виконавчої влади на місцевому рівні.

Література

1. Арістова А.М. Аналіз діяльності небанківських фінансових установ / А.М Арістова // Фінанси України. — № 12. — 2004. — с. 77-82.
2. Гриневиц Ю.М. Стан та перспективи розвитку спеціалізованих кредитно-фінансових установ в Україні / Ю.М. Гриневиц, М.Ю. Мироненко // [http:// www.intkonf.org](http://www.intkonf.org)
3. Коцовська Р. Кредитна спілка – ефективна кооперативна установа парабанківської системи / Р. Коцовська // Регіональна економіка. — 2003. — № 2. — с. 154-158.
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник / В.М. Опарін . – К. : КНЕУ, 2002. — 240 с.
5. Партин Г., Тивончук О. Роль небанківських фінансових посередників у фінансуванні інноваційного розвитку / Г. Партин, О. Тивончук // Вісник НБУ. – 2005. – № 5. – с. 46-51.
6. Підсумки розвитку ринків небанківських фінансових послуг України за 9 місяців 2008 року [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/929.html>
7. Свердел М.О. Небанківські фінансові установи на фінансовому ринку України / М.О. Свердел // Фінанси України. — № 2. — 2003. — с. 145-147.
8. Щетинін А.І. Гроші та кредит: підручник / А.І. Щетинін.– Видання 3-тє, перероблене та доповнене. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

Надійшла 10.10.2010

УДК 365.14.3:186.45

О. Ш. НАБИЕВ

Макеевский экономико-гуманитарный институт

ДИАГНОСТИКА УСЛОВИЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСА

В статье определены концептуальные составляющие модернизации машиностроительного комплекса с учетом особенностей формирования его современного облика, обусловленных изменением роли человека, качественной структуры промышленности, технологических укладов.

In article are determined conceptual forming modernizations of the machine-building complex with provision for particularities of the shaping its modern look, conditioned by change dug the person, qualitative structure to industry, technological mode.

Ключевые слова: модернизация, потенциал, диагностика, эффективность, структура, процессы, элементы.

Постановка проблеми. В связи с необходимостью технологической модернизации ведущих отраслей национальной экономики, встает вопрос осуществления перевода производства, и, прежде всего, промышленного комплекса, на высокотехнологичный уровень с целью достижения наибольшего технологического соответствия различных производственных звеньев показателям производственных процессов предприятий в экономически развитых странах.

В процессуальной плоскости такой подход представляет собой процесс технологической модернизации промышленного производства. При этом в аспекте модернизации необходимо